

LO CATALANISTA

Setmanari defensor dels interessos morals y materials de Catalunya

La correspondencia al Director.—Los originals no s tornan

DIRECCIÓ, REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ

Carreer de Madoz, núm. 31 y 35

SABADELL

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

Sabadell	2 rals al mes
Fora	8 » trimestre.
Un número sol.	1 »
Anuncis á preus convencionals.	

CONSIDERACIONS SOBRE 'L CONCURS VITI-VINICOLA DE BADALONA

I

Si es simpática y encoratjadora tota manifestació d' un progrés que permet gosar al home de nous y beneficiosos elements, ja en la esfera de sa activitat particular, ja en la de sa vida de relació, mes simpática, si hi cab, y humanitaria, es l' idea d' un avens que, fent cara als mals y calamitats que tot sovint nos envoltan, nos ofereix ab benéfica má i' explet d' inesperats recursos ab que devem combátrels ó exterminarlos.

En lo primer cas l' inteligencia del home satisfá sols sa innata tendencia á la perfecció constant; mes en lo segon empren verdadera lluyta ab los enemichs potents de son benestar, que al caurer retuts per la poderosa empenta de son esfors, suposan lo compliment d' un cúmul de necessitats qual satisfacció era ab imperi reclamada.

L' agricultura, base dels pobles per sa importancia, es ben susceptible d' aquestas duas classes de progrés; mes avuy, per desgracia, hem de dir que grat sia á Deu que puga reeixir de las plagas que de totas bandas la flajellan. L' art de la terra, tan honrat y tan laboriós, mes que per sa manera d' ésser ha de comensar ja abandonant al capritxo dels elements las suhors y penalitats de tants com li consagran sas forsas, no sembla sino que tingui concitadas las iras de la naturalesa, y fins en nostre país la dels homes mateixos.

La vinya, catifa de nostra accidentada terra, ha sigut fins ara font beneyta de riquesa y noble orgull d' una rassa trevalladora que l' ha vist ab goig extendrers y enfilarse arrapadissa fins al cim de nostras montanyas; y allí ahont ha restat un sol element de vida, allí 'l trevall s' ha fet retribuhir ab la xamosa fruyta que enamora: ni una ressaga de feconditat ha quedat improductiva, que fins la roca erma mira ab enveja al

punt de terra que á sas plantas li mostra ab orgull sa afanosa pampolada.

Mes, somesa á las calamitats generals de las produccions agricolas y á altrás mes terribles encara, l' hem vist mimvar en esplendidesa y anar á riscos de desapareixer. S' han buscat los remeys pera combatre aquets mals; s' han dat, en part, al pagés las armas ab que deu defensarse y s' ha obert lo cami d' un progrés que, com al comensar hem indicat, es lo mes humanitari y precis á que pot aspirar l' inteligencia. Donchs bé: aquest noble progrés es lo que ha patrocinat exposantlo en conjunt á nostra consideració lo concurs que acaba de celebrarse á Badalona.

¿Lo pagés ha comprés la necessitat d' un conreu tan mes cuidadós quan mes avuy la planta está castigada y ha tingut de recorrer á operacions, sino novas per ell, d' un ús cuotidià com ara? Donchs allí ha trobat eynas y procediments. ¿Ha buscat ab afany los elements pera afrontar las numerosas maluras que en tots sos indrets afligeixen al cep, migrantlo ó robantli la vida? Donchs allí ha recullit los remeys que li ha allargat la química. ¿Ha desitjat, en fi, lo coneixement de las operacions d' elaboració de sos productes que ab racionals cuidados supleixin las qualitats que potser avuy no provenen expontaneament del fruyt primera materia? Donchs allí ha rebut consells y ha estudiat las bonas mostrás.

Y en aquellas espayosas salas ha pogut contemplar detingudament tots los aparells y productes de viti y vinicultura, portats al major grau de perfecció á que pot aspirar una industria agrícola: desde las aradas á las podadoras, empeltadors y pulverisadors; desde 'ls molins de vent, bombas y prempsas fins als últims envasos; junt ab productes químichs y abonos de totas menas, ceps americans sustituibles y, en fi, vins de las classes mes variadas, ayguardents, esperits y elixirs honra de la fabricació catalana, que ha figurat ab brillantor per sos perfeccionaments al costat de tots los avensos de las industrias extrangeras.

Mes no es en aquestas manifestacions ahont se revela una iniciativa propia en las classes agricolas; que prou l' industrial acceptant un mercat fácil á sos productes acut á aquestos concursos. Lo pagés, com si obligat per la rudesia de sa feyna no gosés aixecar la vista fixa tot temps en terra, sols veu son trevall que perfecciona y las plagas naturals que ataca ab bravesa: apareix l' *oidium* y ensofra, se presenta 'l *mildiu* y sulfata, invadeix la filoxera y substituheix y empelta; mes li cauhen al demut altrás y altrás calamitats tan terribles com aquestas y que no es pas la Naturalesa qui las envia y no busca una solució que ell sol deuria buscar, ja que ningú li anirà á portar á casa seva. Sent lo pagés las conseqüencies de nostra desgavellada administració, dels funestos tractats de comers, dels onerosos impostos que l' aclaparan... conseqüencies totas d' uns governs tan completament corcats per la mes rastrera política, que mes los preocupa y posa en moviment la interpelació d' un *ilustre* que la ruina

de mitj país: lo pagés ho contempla tot com la pedregada de la que 's dol pero de qui no 's defensa, y trevalla ab mes fermesa quan mes difícils se fan las circunstancias que 'l rodejan, fins que cau vensut per la desigualtat de la lluyta, ó té de buscar mes enllá de la mar un tros de terra sense amor que li ofereixi lo bossí de pá que avuy no troba en lo que fou en altres temps la tranquila llar de sos avis.

¿Y no es, ben segur, la causa d' aquestas vexacions l' aïslament complet de la classe pagesa? Sumi aquestas forsas, avuy tan dispersas, en associacions que reclama lo propi esperit de conservació; formi una sola voluntat ben dirigida y ferma que 's proposi sola y exclussivament lo millorament de las presents condicions, y en lo terreno de la justicia y del dret, que prou ne tenen que fer respectar, arribarán sens obstacles fins allá ahont se proposin.

Y, si l' exemple convens, aquí tenim al «Foment de l' Agricultura» de Badalona, societat d' agricultors que si bé ab medis insignificants, ab iniciativa y desvetllaments dignes de tot encomi, han cridat sobre si l' atenció de nostras autoritats, dels homes de ciencia y dels amants de nostre progrés, portant á cab, ab un éxit digne de sos esforços, lo tercer de aquesta mena de concursos que, reproduhits en totas nostras comarcas, podrian ésser lo punt de partida de la reunió y associació que reclama ab tant imperi l' estat actual de l' agricultura.

Veus aquí la significació y utilitat del concurs verificat en la hermosa vilá de Badalona. Si avuy hem presentat las ventatjas que en si enclou, no ha deixat de sugerirnos varias consideracions, que altre dia exposarém, sobre la ciencia práctica y la ciencia teórica que en ell enllassadas han tingut representació distingidíssima y sobre la significació que en lo mateix ha alcanstat lo catalanisme.

J. T.

SECCIÓ POLITICA

La comissió d' actas del Congrès ab tot y las bonas tragaderas qu' ha demostrat en la admissió de la de sos companys de glorias y fatigas conservadoras, no ha tingut mes remey que declarar graves algunas actas, entre ellas, la celeberrima del districte de las Aforas de Barcelona.

De quals resultas lo senyor Puig y Valls, diputat electe per Gracia, s' ha quedat á la lluna de Valencia.

No podía ser altra cosa.

Lo volgueren ressuscitar fora d' hora, adelantant la diada d' avuy, y no li han valgut sas influencias, ni sas rogativas.

Pera 'ls conservadors de la seva especie que pretenen ha de ser Pasqua de Resurrecció tot l' any, no 'ls queda mes remey al cap y al últim que viurer en una Quaresma perpétua.

Lo mes xocant en la declaració de la gravelat d' aquesta acta, ha sigut segons se diu, la pressió que ha fet pera evitarho, lo partit conservador de Barcelona.

No n' hi havia prou ab lo desdoro qu' ha caygut sobre aquesta provincia, gracies á la *sinceritat* per ells empleada, qu' encara han volgut treurer lo St. Cristo grós pera que ho legalisés la comissió d' actas.

Fins han amenassat, segons de públich se diu, en desferse lo partit conservador barceloní en massa, si no s' aprobavan las actas de la provincia.

Es lo únich que 'ns faltava veurer.

Que la energía y virilitat que tant los hi falta pera defensar ab entussiasme los drets é interessos de la terra, la vullgan usar en defensa dels actes que mes rebaixan lo nivell moral é intelectual de la culta Barcelona.

¡Los mateixos que sols se valen d' influencias y prechs y súplicas quan se tracta de lo pervindre de Catalunya, valerse ara de l' imposició pera assumptos tan immorals y de tan poch interés pera la tera!

Que la Patria 'ls ho tinga en compte lo dia de sas complertas reivindicacions.

El Diario Español, orga del senyor Romero Robledo, s' ha declarat conservador regoneixent la jefatura *indiscutible* del senyor Cánovas del Castillo.

Després d' assegurar fa pochs dias que estava *incondicionalment* á las ordres de l' *ilustre* Romero, s' ha empassat ara ab tota la barra al partit que mana y governa.

No arribém á compendrer perque han d' usar la paraula *incondicionalment* que tant rebaixa y degrada á tot sér racional y lliure, si al fi y al cap fan lo que millor los hi sembla.

Aixó sí que es degradarse sense tò ni só.

No obstant, la *actitut* de *El Diario Español* ha donat molt que dir á la gent política madrilenya.

Hi ha qui suposa que no es mes que una avansada que envia 'l senyor Romero Robledo pera veurer l' efecte que causa entre sos antichs companys polítics.

Per si acás fos convenient tornar á *las antiguas lares conservadoras*.

Tot podria ser, pero 'ns sembla que l' *ilustre* Romero no es tan necessari com avants entre la colla canovista.

Ja no hi falta ara qui fagi unas eleccions dignas de las de son temps y continuadoras per lo tant de las tradicions electorals espanyolas.

Ja ho va dir una vegada 'n Cánovas que ell no volia fer mes que continuar la historia d' Espanya.

No sense rahó hem considerat sempre com á un dels partits mes antipáticos y mes contraris al bé de Catalunya com lo dels possibilistas.

Segons los telégramas de la premsa, sembla que l' *ilustre tribuno*, lo lliure-cambista per excelencia, l' home de las adhesions incondicionals y de las frasses campanudas, acaba de declarar que vol unirse ab los liberals monárquichs (com á republicá de conveniencias) y fer junt ab ells una valenta campanya pera entrar en los Ajuntaments que son y *deuen ser*, en concepte de Castelar, *corporacions politicas*.

¿Han reflexionat bé lo que aixó significa?

Donchs vol dir que tot alló de *menos politica y más administración* pera 'l senyor Castelar es una papa; que 'ls pobles segons son parer no deuen elegirse regidors pera sa bona administració, sino pera que fagin esqueneta á sos correli-

gionaris superiors; en una paraula, que, á judici del senyor Castelar, en los Municipis no hi déuen entrar los mes honrats y patriotas, sino 'ls mes vividors y trampistas.

¡Vaya una sana doctrina!

Aixó fins ara ja ho anavan practicant nostres polítics, pero sense dirho.

Pero 'l senyor Castelar es mes franch: te la *sinceritat* d' avisarnos que, á poder, nos farà pitjors serveys que 'ls governants actuals.

Deu li tingui en retret aquestos propòsits...

Y 'l poble catalá també.

¡Parlavam del *patriotisme* dels possibilistas!

Végissen altra proba.

L' únic diputat que per ara ha tractat d' entorpir los bons propòsits de la Diputació Provincial sobre la creació de la cátedra de Dret catalá, ha sigut lo senyor Corominas, director del diari uniformista *La Publicidad*.

Al efecte ha fet constar que la Universitat de Barcelona comprenia á tot Catalunya, y que per tant no devia obrar sa Diputació en aquest sentit sense tenir la aprobació y cooperació de las demás Diputacions catalanas, qual passivitat en assumptos d' aquesta mena es ja tan sabuda.

Creyém que la observació 's passa d' inoportuna, pnig no fora aquesta la primera vegada que la Diputació Provincial de Barcelona ha dissentit de sas germanas, sense acomodar-se al seu bon criteri.

Y creyém més; creyém que dita observació no prosperará.

Pero aixó no vol dir que son maliciós autor, senyor Corominas, no s' hagi acreditat una vegada més de perteneixer á un dels partits més antipáticos pera Catalunya.

LO VICHY CATALÁ

La ciencia hidrológica, una de las mes joves ramas del arbre de la Medicina, es, á no duptarho, la que marxa mes depressa perseguint lo seu fi.

Si volguessem fer historia, probar podriam que fins la conclusió del passat sigle no 's tingueren coneixements científichs ni s' aplicá ab coneixement de causa l' aygua mineral en la curació dels mals, sobre tot interns.

No cal duptar de que en las suas aplicacions externas fou conegut de la mes remota antigüetat l' us de l' aygua, ja com á medi higiénich, ja com á curatiu: Moisés l' imposá als fills d' Israel com á precepte relligiós, y los estratus, grans fulls del llibre de la naturalesa, ofereixen al geólech senyals evidents de que 'l home prehistórich usá també del aygua en sas dolencias; no obstant, sols l' experiència 's compren obrava sense saber la rahó científica de tal manera d' obrar, ni las diferencias entre 'ls diferents elements minerals pera poder aconsellar aquestas ó aquellas ayguas dintre la varietat dels mals.

Al últim ters de nostre sigle havia de tocarli en sort pera calmar la febrosa activitat per lo trevall, analisar las distintas fonts que brollan de la terra y que l' experiència havia demostrat ja ser altament abonadas pera la curació dels mals, sintetisant en grupos per las semblansas ó identitat en las suas composicions, deduhint dels principis mineralisadors las respectivas aplicacions als grupos de las enfermetats, dogmatisant aixís las indicacions hidrológicas com hidropáticas.

Si en tot los espanyols aném á la quia en la magestuosa marxa del progrés dels pobles, desgraciadament no pot exceptuarse la hidrologia y no es causa la falta de vers manantials dotats de rica mineralisació, nó; es si lo vici ja encarnat en nostras costums d' extrangerisarnos, ja la distracció dels capitals en altres negocis, inmorals las mes de las vegadas.

A la fi la dura lley del trevall y la eterna lluyta per la existencia que, com á feixuga càrrega, l'imposava á tots los vius, han pogut junyirnos al carro del avens, y gracias á aixó ha sortit de la obscuritat en que dormia lo *puig de las ánimas*, quals abundants y ricas ayguas han sigut bateijadas ab lo nom de *Vichy Catalá*.

Aquesta montanyeta situada en una petita planuria al N. O. de la població de Caldas de Malavella (Girona) te la forma cónica, de vértice tallat, y á manera del cráter d' un volcá vomita en gran moviment, produhit pel desprendiment de gasos, 180 litros d' aygua per minút á la temperatura de 60° cc.

Del estudi histórich que d' aquellas ayguas s' ha fet, s' ha vingut en coneixement que ja 'ls primers pobladors de la comarca, los *indigetes*, coneixeren y feren ús d' ellas en sas enfermetats, puig s' han trobat alguns *silex* en forma d' instruments punxants y de tall que 's creuhen d' ús quirúrgich, posant de relleu l' etat de pedra.

Fou descubert també un abundant surtidor de dita aygua rodejat de restos de antiguas construccions. En mitj d' aquestas despullas trossos de cerámica, vasos, teulas, rajols y un crescut número de monedas de bronze y plata, perteneixents á diferentas épocas y variat origen, entre ellas las *tarraconenses*, *ilendenses*, *ausetanas*, *gerundenses*, *emporitanas*, etz.

La existencia d' unas termas molt ben conservadas á la entrada del poble y una piscina al peu del *puig*, testimonian que no s' amagaren los beneficis de las esmentadas ayguas á las legions romanas que, sens dubte, las aplicarian als seus ferits.

A la activitat d' un metje estava reservada la gloria de desenterrar tan rich monument histórich y d' explotar tan abundant com preciós caudal d' ayguas minerals.

Desde avuy lo nom de Furest anirà unit y passará á la historia rodejat d' aquellas reliquias que la indiferencia de molts sigles tenian enterradas, y la patria catalana y 'l pobre malalt agrahts li alsarán després

de mort las suas oracions, enbolcalladas ab la fumarola dels vapors condensats que diariament envia lo *puig* al cel.

Si rahó sobrava als *indigetes*, als *romans* pera fer ús d'aytals ayguas y si es vergonyós que possehint dintre de casa nostra riquesa, tanta pera explotar, marxín los capitals á fora, ve á dirho lo Dr. Tremols, catedràtich de Farmacia de nostra Universitat, encarregat del seu anàlisis.

Després de saber la composició mineralògica y aconsellar la sua aplicació extensa en forma de banys generals, xorros y de vapor en las moltes enfermetats indicadas, diu lo sabi catedràtich: «A mes d'aixó, 'l coneixement de la sua verdadera composició, com ayguas alcalino-carbonatadas, permet, desde luego, preconisarlas ab fundadas esperansas de bon éxit, com un preciós agent terapèutich d'ús intern comparable per sa naturalesa, y com es consegüent, per sas virtuts curativas, ab las famosas y renombradas ayguas de Vichy.»

Finalisa lo docte catedràtich la sua memoria analítica ab lo següent patriòtich párrafo: «Es de desitjar, donchs, que aquestas favorables circumstancias serveixin d'estímul pera despertar lo bon zel y las justíssimas aspiracions del seu propietari lo distingit metje don Modest Furest, á fi de que acometi ab esperansas de bon éxit la empresa d'explotarlas com un lucratiu y benéfich negoci, alsant en lo *puig de las ánimas* un establiment digne de la fama y de la importancia de que gosa ja avuy dia aquest preciós recurs terapèutich. Establiment que deu posarse á la altura de tots los avenços y perfeccionaments moderns pera que cridi la concurrencia, y á fi de que la part mes distingida de nostra societat pugui prescindir de la ruïnosa y antipatriòtica costum d'acudir á las ventatjas y majors comoditats, que ordinariament li ofereixen los establiments balnearis d'indole análoga que 's troban en país extranger.»

En la memoria clínica que 'l Dr. Giné y Partagás escrigué respecte lo nostre Vichy, classifica ditas ayguas de *hipertermals*, *acidulas* y *bicarbonatadas*, *alcalinas*, de *forta mineralisació*, y las hi senyala las indicacions que son propias al Vichy francés.

Resumint lo seu docte trevall diu: «D'aquesta revisió norològica resulta: que l'aygua mineral del *puig de las ánimas* sense constituhir una panacea pera tots los mals quirúrgichs é interns, aguts y crónichs, locals y constitucionals, com molts atribuheixen á molts altres manantials—tal vegada no tan ben dotats com lo de que 'ns ocupém—constituheix un gran recurs terapèutich de probada eficacia en diferents estats patològichs y de racional aplicació en molts altres, respecte de que ó no ha sigut encara ensajada ó s'ha empleat pocas vegadas y sense perseverancia.»

Los sabis consells del docte mestre han sigut ohits per bons práctichs, y ja en molts hospitals se fa ús y 's te en gran estima lo Vichy catalá,

De boca d' alguns companys havem escoltat ab entussiasme los elogis del seu, en favor de nostre gran seixa—*Grande Grille*.—Al calor d' aqueix gran entussiasme l' havem probat y estém probant ab nostres malalts, y si be es curta la experiència podém afirmar nostra satisfacció poguent dir que cap malalt s' ha arrepentit del ús de la esmentada aygua.

Decideixintse, donchs, nostres companys de professió en probar aqueix medi curatiu de molts enfermetats, posém á proba una volta mes nostre reconegut patriotisme, y ja que en lo rellotje del temps s' ha dat la batalla pera las corrents proteccionistas, dirigim una mirada coral al *puig de las ánimas* que, generós fins al extrém, nos ofereix un doll de 180 litros per minut, de medicina, pera curar y aliviar á nostres pobres malalts.

PERE VERGÉS.

Sant Esteve de Castellar, 16 de Mars de 1891.

TAMBÉ FA PER CASA

De la revista provensal *L' Aidi*, que cada dia llegim ab major gust é interés, y que cada dia avansa un pas pel camí en que hem de donarnos la abressada de gerranor política, com suara 'ns davau la de germanor de llengua y de literatura, traduhim lo següent hermosíssim y curiós fragment d' un article del gran Mistral, quinas conclusions escauben tant, ó poch se 'n falta, á Provensa com á Catalunya:

Al pays de Gales

Nostre amich Pau Meyer, l' ilustre provensalista del Col·legi de França, 'ns contava que l' any passat, en un viatge que fen part d' amunt d' Inglaterra, visitant lo pays de Gales, s' havia trobat dintre un vagó, ab una senyora inglesa de alt mon que viatjava ab son fill, un aixerit noyet.

Després d' haver parlat en anglés á la mare, que, naturalment, en anglés li va respondre. Meyer, en anglés també, se dirigí al noy, que li respongué al acte en *galés*, llenguatge popular del Principat de Gales.

Tot sorprés, nostre amich demaná á la senyora com era que son fill no parlava la llengua general d' Inglaterra. Y ella va respondre:

"Mon noy apendrà l' anglés quant sabrá com se deu, quan sabrá parlar del tot son idioma nacional, senyor, que es lo *galés*. Puix nosaltres, los Galesos, los primers hem tingut las islas Británicas, ben abans que 'ls Saxóns, ben abans que 'ls Normáns y en lo segle tretzé eram encara independents. Y axí, tothom, desde 'l mes rich al mes pobre, nos engallardim de nostra rassa, que es la mes vella d' Inglaterra; y tots conservém nostra parla galesa, símbol de nostra antiga gloria, y vas de nostras tradicions. Y tenim poetas per mantenir l' entussiasme y á mes festas anyals per coronar nostres poetas. *Y en tant que 'ls infants son dintre la familia, no se 'ls hi parla sino galés*.... L' anglés tindrán prou temps d' apéndrel á las escolas."

—Y m' afegí Pau Meyer: Resseguint la comarca, ti guí ocasió de veure que aquella dama no m' havia dit mes que la pura veritat, puix, dins lo despaig de Correus y Telégrafos del Principat de Gales, vaig véurehi las comunicacions del Govern de Londres, escrites en las duas llenguas, la inglesa y la galesa. Es un ministre d' ara, originari del pays, que ha volgut rendir aquest homenatge á la parla maternal de sos compatriotas.---

¿Qué 'n pensen, fills de la terra? qué 'n pensen, gent de la mar? Veuse aquí un exemple, per nosaltres los del Mitjorn, per nosaltres Provensals, que girém, que torném, que jem mans y mánegas per desprovensalisarnos, y que, sense la Naturalesa que 'ns reté, que

'ns governa y 'ns embrida. ¡ahl no n' hi ha poch de temps que hauríam perdut tots nos-
tres signes d' home!

Heus aquí un bon exemple per nostras grans familias, que fent á sos fills estrangers
de la llengua y costums del pays, han acabat per ferics estrangers de la Provensa, indi-
ferents al poble, que be 'ls ho reconeix, y que 'l dia de las eleccions, elegeix al primer fo-
raster que ve á prométreli la lluna!

.
.
.
.

Noble dama galesa, que tant be 'ns has dit de lluny, sense sapiguerho, lo que nosaltres
hem de fer, ¡que la benedició acompanye ta rassa! Jo 't beso las mans!

F. MISTRAL.

(De *La Veu de Catalunya*).

LA PONCELLA (1).

CANSÓ

A LA SRTA. D.ª LLUISA VILA Y ALÓS

Sempre alegre y riallera
corra encare enjogassada;
es estrella matínera
que la llun del dia espera
com las gotas de rosada.
Sobre son front, blanch com néu
son cabell ros hi volteja,
de perlas té 'l dentat séu,
y lo mateix cel se veu
que 'l blau dels seus ulls enveja.

—
Llástima pobreta
que dintre 'l seu cor
no hi senti una espurna,
espurna de foch;
sa mirada es freda,
freda per tothom;
es la poncelleta
que ja vol ser flor.

—
De sa sort molt satisfeta
no sabia que eran penas,
mes un dia ¡la pobreta!
corrent com sempre, distreta,
va sentir foch per sas venas.
Perque contén que 'l seu cor
tan bon punt va despertar-se,
va sentir per un pastor
lo sentiment d' un amor
tan viu que no pot contar-se.

Y aquellas manetas
fredas com la néu,
per graus ja cremavan,
ja no eran de gel,
son cor, avants cego,
lo que es amor veu;
¡qué extrany lo que passa,
veyeu qui ho enten!

—
Lo pastor que la estimava
va marxar lluny de sa terra
perque son rey li manava...
mes lo pastor no tornava,
no tornava de la guerra.
Per si va venir un dia
de dura y terrible proba;
dia de dol, d' agonía...
lo pastor molt lluny moría:
de sa mort duyan la nova.

—
Las campanas tocan
perque la poncella
ha mort d' anyoransa
veyentse soleta;
al fons de la fossa
sa má ja no crema;
son cos está inmóvil,
sa mirada, freda.

J. GOT Y ANGUERA.

(1) Poesia llegida en la Vetllada literari-musical celebrada per la Secció d' Arts y Lletres del «Centre Català» lo dia 19 d' aquest mes, en lo saló del «Centre Industrial».

CONSISTORI DELS JOCS FLORALS DE BARCELONA

Llista de las composicions rebudes fins avuy dia de la fetna

Número 1. *L' Amor*. Llena: Hi ha una vida, etc.—Número. 2. *Joguina* L.: Del lit al cel.—Número. 3. *La Historia y la Tradició*. L.: Inseparables.—Número. 4. *La Vida y la Mort*. L.: Et mors ultra non erit.—Número. 5. *Un cant*. L.: Vibra igual ab clara aubada, etc.—Número. 6. *Vora mar*. L.: Idili.—Número. 7. *Quàdret*. L.: Salve, dinora, etc.—Número. 8. *L' esmolei* L.: Adeu!—Número. 9. *A luytar!* L.: Per Deu batalla.—l' ermità li crida, etc. Verdagner.—Número. 10. *La pau del cor*. L.: Techo pajizo á donde, etc. Fr. Lufs de León.—Número. 11. *La Música*. L.: Psallum nomini Domini Altissimi. Ps. 7, v 18.—Número. 12. *Lo Roser*. L.: Gloria al Senyor, etc. Verdagner.—Número. 13. *Al Sol*. L.: Balada.—Número. 14. *¡Qué 's trist lo ser pobre!* L.: Il·lotrta.—Número. 15. *Al Il·luminar nocturno*. L.: Quán dulces llegan al alma, etc. Cabanyes.—Número. 16. *Recort*. L.: Pobrets!—Número. 17. *La guitarrá espantadora*. L.: Lo ser cobart don' vergonya.—Número. 18. *Lo primer amor*. L.: No s' olvida may.—Número. 19. *La Primavera*. L.: Causa nostras letitias.—Número. 20. *¡Un ángel més!* L.: Non est mortua...—Número. 21. *La Bruentana*. L.: Una cansó més.—Número. 22. *Idili*. L.: Chú credesia, que sotto umane forme, etc.—Número. 23. *Oda á Lamartine*. L.: Jeune encore, etc.—Número. 24. *La rondalla de la boja*. L.: Sense 'l seny, etc.—Número. 25. *La meua patria*. L.: Visea lluro Catalunya! J. Collell, Pbre.—Número. 26. *Amorosa*. L.: Rossinyol que vas á Trausa, etc.—Número. 27. *La Gilana*. L.: No me la dirás, etc.—Número. 28. *En Bach de Roda*. L.: No 'm matan per ser traydor, etc.—Número. 29. *L' Oreneta*. L.: Volverán, etc. Becquer.—Número. 30. *Hinne nacional de Catalunya*. L.: Avant.—Número. 31. *¡Ni may!* L.: Elle.—Número. 32. *Las libertats catalanas*. L.: Patria.—Número. 33. *Nubolada*. L.: Llum del sol, etc.—Número. 34. *A una minyona*. L.: Es sixerida, etc.—Número. 35. *Charitas*. L.: Tot un Deu, etc.—Número. 36. *La flor del ametller*. L.: Florí la primera, etc.—Número. 37. *Patria*. L.: Qui enfonza ó alsa 'is pobles, etc., Verdagner.—Número. 38. *¡Surge, patria!* L.: Apòstols de las reivindicacions, etc., N. Verdagner.—Número. 39. *A ella*. L.: Me va enganyar com á un xino.

Lo que 's fa públich pera coneixement de llurs respectius autors.

Barcelona 18 de Mars de 1891.—Per A. del C.—Lo Secretari, *Narcís Verdagner y Callis*.

Es molt vulgar entre las autoritats municipals del Principat l' escrípol á adherirse als actes catalanistas per temor de que 'is hi puguin reportar lamentables correccions per part del poder central.

Pera que 's vegi quan infundat es aquest enyadado, y á fi de que 'is poruchs puguin tranquilisar son esperit, es precis fórloshi veure que hi han Alcaldes tan dignes com lo de Manlleu, senyor Poquí, que no s' amagan de dir ben alt y escriur en lletres de motllo que veuhon ab gust lo moviment catalanista y desitjan prestarli la seua cooperació per haver fundat en ella sas mes falagueros esperansas.

Aixís podran compendreho nostres llegidors, sentso cárrech del següent tan curt com expressiu Discurs que llegí 'l senyor Poquí en lo Certamen Catalanista de Manlleu, qual volúm acaba de sortir á la llum pública. Diu en ell l' Alcalde de Manlleu:

"Avuy es dia de gran festa per tots los que sentim esbategar lo cor per las glorias de nostra cymada Patria catalana. Festas con aquesta aneixen en apretot llas á tots los catalans, com s' uneixen al peu de l' ara santa los que 's juran ser companys en lo romiatge de la vida. Aquí, en aquesta Vila, per primera volta se celebra un Certamen catalanista, pus vol per tots los medis que te á ma contribuir al renaixement de nostra parla, de nostras lleya, de nostras costums y de tot quan en altre temps enaltí aquest sagrat bocí de terra que sapigué ferse respectar per tot lo mou; per aixó l' any passat celebrá ja un imponent

meeting y creà á seguida lo CENTRE CATALÁ que es lo qui ha organísat aquest Certámen. *Es precis que no decaygui lo esperit catalá, y nosaltres, que som catalanistas de debó, devem ajudar á mida de nostras forsas á portar á cap la obra redemptora, perque un dia llàure la Patria com ho fou en altre temps, vingan nostres fills á benehir nostra obra sobre la tomba.*

Ánimo, donchs, prosadors y poetas, qu' en bon' hora veniu aquí á donar un dia de gloria á Catalunya; canteu, canteu las grandesas de nostra patria, *pero ploreu també ab llagrimas de fel sobre las runas de nostras libertats y de nostra opressora centralisació.* Mes estiguen certs que l' arbre de la regeneració catalana que ha comensat á conreuarse en aquesta Vila, arrelará fortament perque en son dia puga donar los fruyts ben assalonats que fan los pobles grans y felissos...

¡Vullga Deu escoltar los patriótics vots del senyor Poquí, y que las arrels del catalanisme en la vila de Manlleu, per cap mala pesta escanyolida, nodrexí de bona sava l' arbre esperansador de la restauració de Catalunya!

Tantdebó tingués molts imitadors lo digníssim Alcalde de Manlleu:

NOVAS

Las professons que s' han celebrat durant aquesta setmana santa han sigut totas ellas sumament concorregudas.

En la Divina Pastora se celebraren lo divendres passat, á las tres de la tarde, al igual dels altres anys, las solemnes tres horas d' agonía de Jesús crucificat.

Predicá'l Rvmt. P. Fr. Raymond de Millan.

Se cantaren paraulas de Mercadante y Dubois y la lamentació de Gounod anomenada *Gallia*.

La direcció aná á cárrech de D. Joseph Plans y Baqués.

També 's celebraren á las sis de la tarde en la Puríssima Concepció.

Lo sermó estigué á cárrech del P. Campañá, Escolapi.

Una orquesta composta de 20 professors y un numerós coro, baix la batuta de don Miguel Ferrer, Pbre., executaren las set paraulas de Dubois, la *Cántiga 14*, d' Esclava y *De la Redemption* de Gounod.

Tant en l' una com en l' altra iglesia revestiren un caràcter sumament religiós y artístich.

Avuy se celebrará en l' *Academia Católica* una vetllada literari-musical á cárrech de la secció de Sant Lluís.

Hem rebut una carta endressada á nostre Director, en la qual se pretén ridiculísar al autor de las críticas publicadas en nostre periódich, referents als quadros exposats en las ebanisterías dels senyors Cuberta y Orobitg, ridiculísant de pas als joves pintors y fins algun mestre dels que forman l' Academia de Bellas Arts de nostra ciutat.

Poch amichs d' entaular polémicas de certa classe que no fan mes que rebaixar la serietat d' un periódich, y recomenant al firman de la carta esmentada que avants de co-rretgir faltas gramaticals, procuri esmenar las sevas, devem manifestarli que sentim no

poder complaurel, insertantla, per privausho la forma grollera y vulgar ab que está escrita.

Si son autor fos un jovenet de la primera volada, no duptariam que ab los anys y la reflexió que aquestos portan, compendria nostre delicat procedir, agrañintnosho ab tota l' ànima, pero á la seva edat, sino avansada, ben madura, es de creurer que no posará lo que fins avuy li ha fet falta.

Desenganyis, certs escrits no poden insertarse en cap periódich, per poca sensatés y cultura que tinga.

En la ebanisteria de D. Anton Orobitg está exposat lo cuadro de D. Joan Vila, *Lo examen de docirina*.

Omitim judici, donchs que ja 'n varem parlar quan va estar en l' exposició de *Bellas Arts del Ateneo Sabadellés*.

També n' hi havem vist un' altre del mateix autor, que representa un pastor y una noya prop d' un pou, que, per la expresió de la cara semblan sostenir un col·loqui amorós.

Las figuras van bastant be. Los bous son molt iguals de tons, y 'ls verts del paissatge, massa bonichs, lo qual no implica perquè 'l cuadro surti armonisat y de bona perspectiva.

Durant la passada quaresma ha fet la majoria de sermons, en las iglesias d' aquesta ciutat lo Rvmt. Raymond de Millán.

Nos dol verdaderament qu' un fill de Catalunya com es lo pare Millán, no bagi fet ni una sola prédica en catalá.

L' obra del eminent Guimerá, *Mar y Cel*, obtingué 'l diumenje passat un bon desempenyo per part de tots los aficionats que actúan en lo teatre del *Ateneo Sabadellés*.

A pel y á repel fou aplaudidíssima.

Las dos Madres es lo titol del drama que 's posá en escena lo dimecres, y fou també molt aplaudit.

Felicitém á la subsecció dramática.

La *Associació Catalanista* de Reus, després de sos brillants concerts musicals que han cridat moltíssim l' atenció de sos conciutadans, comensa avuy una sèrie de conferencias dominicals, inaugurantlas lo president de la associació Excm. Sr. D. Bernat Torroja.

Han sortit impresos 'ls dramas catalans *La Rondalla del Infern* de don Frederich Soler (Pitarra) y *Magdalena* de don Anton Ferrer y Codina, estrenats respectivament en los Teatres de Romea y Novetats.

Está preparantse en lo Teatre Romea de Barcelona l' estreno d' un drama en tres actes de don Joseph Martí y Folguera, titulat *La Madrastra*.

Van seguint las sollicituts á la Diputació Provincial de Barcelona demanant la creació d' una càtedra lliure de Dret Catalá.

Las últimas han sigut: la del *Centre Excursionista* (continuador de las duas antigüas societats d' excursions); la de la *Associació de Catòlics* de Barcelona; y la dels advocats,

notaris, procuradors y escribans del Jutjat de primera Instancia de la ciutat de Berga. Aquesta unanimitat d' aspiracions honra la iniciativa del *Centre Escolar Catalanista* y obliga mes á la Diputació Provincial á complimentar los desitjos del poble catalá.

Sembla que adquirirá gran importancia la vincenta Exposició de Bellas Arts de Barcelona, puig á mes d' una pila de artistes espanyols, entre ells casi tots los catalans, s' anuncia que hi pendrán part varios pintors y escultors alemanys, francesos, italians y belgas.

A dit objecte lo celebrat pintor catalanista don Enrich Serra ha compost un preciós quadro nomenat *L' anell de la desposada* que 's creu cridarà l' atenció general.

La casa editorial A. J. Bastinos, de la vehina capital, ha publicat un llibret de biografias bellament enquadernat, que s' intitula "*Escriptors castellans, catalans y extrangers*," destinat á la lectura en las escuelas.

L' *Ateneo Barcelonés* ha reanudat las sessions que celebrava l' any passat pera honrar la memoria dels catalans il·lustres.

Ha reanudat la série d' aquest any una interessant conferencia del distingit escriptor, D. Joseph Ricart y Giralte "*Lo capitá Joan Miranbell y Bertrán y la marina de son temps*," en la qual se proposá l' orador, mes abiat que trassar una minuciosa biografia d' aqueix marino, senyalar un fet culminant ó ignorat de la Historia contemporánea de Catalunya per ell portat á cap.

Lo senyor Ricart y Giralte fou molt aplaudit.

Segons lo *Diario del Comercio*:

"Lo Gobernador civil de la provincia ha dirigit als presidents de las societats obreras un *Questionari* demanant lo número de socis casats ab y sense fills de cada una; 'l de viudots ab y sense fills y 'ls solters; lo de socis menors de trenta anys, lo de trenta á cincuenta y 'l de majors d' aquesta última edat. Respecte dels mestres de cases, fusteria y altres oficis, desitja saber quants n' hi ha classificats de mestres, fadrins y aprenents. Se demana també en lo *Questionari* 'l número de donas associadas; si las casadas treballan en los mateixos establiments que 'ls seus marits; si hi ha costums ó prevencions que regulin las condicions de treball pera 'ls individus d' una mateixa familia ocupada en un mateix establiment que 'ls seus marits; si 'ls fills dels obrers son admesos ab preferencia á altres en los establiments ahont treballan los seus pares, y per últim, quins beneficis reben en concepte de monte-pio ó cooperativa en cas de malaltia, invalides, sinistre ó altres semblants."

No trobém gayre procedent aquesta decisió, que, en tot cas, fora mes escayent pera la policia que no pas pera 'ls presidents de societats legalment constituïdas.

Nostre bon company en la premsa, lo redactor del diari reussenç *Lo Somatent*, don Francisco Benavent y Capdevila, ha tingut la desgracia de veurer morir á son idolatrat pare.

L' acompanyém en son just dol.

De nostre estimat colega *L' Oloti*:

“Un altre regalo ha rebut nostre *Centre Català*, consistent en una patata, pero tan extraordinària que ha cridat la atenció á quants l’han vista. Pesa aqueixa 34 unsas, perteneix á la classe dita *Pagaresas* y es procedent de la frontera de Navarra. Al menos se farán 40 plantas d’aquest enriós exemplar.”

En lo darrer número publicat de la revista *L’Acens*, hi ha ‘l retrato del malaguanyat escultor Rossendo Nobas y varis fotografats d’algunes obras notables del mateix artista, En la part literaria hi han travalls dels senyors Narcís Roca, Masriera (don Joseph), Fastenrath, Cortada y Perés.

Desde primer del pròxim mes d’Abril, la companyia dramàtica castellana y catalana que actuarà en lo Teatre Romea baix la direcció del primer actor y director don Pere Riutort, quedarà composta de las senyoras Clemente (donya Pilar), Monner, Clemente (donya Adela), Sala, Castillo y Guerra, y dels senyors Riutort, Borrás, Soler, Capdevila, Martí, Riba, Santolaria, Pinós, Valls, Fernandez, Cobrian, Bals, Oliva, Fages y Serra, qual cos de companyia continuarà actuant en dit colissen la pròxima temporada còmica de 1891 á 1892.

L’Ajuntament de Manresa ha acordat elevar una exposició al Ministre d’Hisenda interessantlo pera que fixi la quantitat que deurà invertir-se en la construcció del monument commemoratiu de la batalla del Bruch, que deu aixecarse en aquella ciutat, segons decretaren las Corts de Cádiz en l’any 1812.

Ultimament han donat molt que enrahonar los excessius gastos que s’han fet en lo palau del Senat á Madrid.

N’hi ha prou en dir que sols ab la il·luminació elèctrica, s’han gastat 28,000 duros, y que un enfustat en que demunt s’hi posa catifa d’hivern y estiu, ha costat 14,000 duros. Si això no es llansar lo diner dels pobles contribuyents, no sabem lo que es. Aquest any enrera, en lo Senat se donava bon exemple, de fer economías en lo pressupost de gastos de la casa; sempre tenia un sobrant fins de dos ó tres milions de rais en dipòsit en lo Banc d’Espanya. Pero ara per lo vist ja ‘s vol imitar al Congrés, ahont essent lo pressupost de gastos mes alt, no sols no hi ha sobrant, sino que hi ha déficit.

Y ‘ls pobres *provincianos* que vagin pagant pera sostenir tan luxe.

Lo Director general d’Agricultura, ha obert la explotació d’un nou prodnete als agricultors catalans. Se tracta del cultiu del tabaco fet en gran escala, en extensas propietats enclavadas en las quatre provincies catalanas y Balears, si ‘ls ensajos que precisament se fassin donan un resultat favorable. Aquets ensajos se fan ja per orde del Director general en la Granja Escola experimental d’aquesta, baix la immediata direcció del Enginyer Director de la mateixa, qui deurà remètreli mostra dels resultats obtinguts de la plantació de variadas llavors de dita planta que li facilitarà la direcció general. Ademés, deu dit Enginyer designar las grans propietats que podrian en questa regió dedicarse al cultiu en gran escala. Molt s’ha parlat d’aquest important assumto en altrs ocasions y alguns ensajos s’han fet en altrs provincies pera conèixer si aquesta planta s’aclimatava en la Península en bonas condicions d’explotació, pero fins ara res s’havia fet seriament y ab seguretat

de bon éxit. Deixi, donchs, la apatía que té generalment pera las innovacions la classe agrícola, y 'ls que contin ab fincas que per sas dimensions se prestin al cultiu en gran escala, véginse ab l' Enginyer Director de la Granja, y regonegut lo terreno, fassis l' ensaig, y si 'ls resultats son favorables, no li ha de saber greu, de segur, al agricultor, la explotació del tabaco en sas propietats.

Dia *La Voz del Pirineo*, de Puigcerdà, que 'l dijous de l' altra setmana fou visitada aquesta vila per Mr. Romen, veguer francès d' Andorra, acompanyat del Tresorer General del Departament dels Pirineus Orientals, del senyor Jutge francès d' apelacions d' Andorra, y redactors dels importants periódichs de Paris *Le Figaro*, *L' Illustration* y *Le Gaulois*.

Ab pler hem vist que 'l citat periódich va inclinantse al us de nostra llengua en algun de sos articles.

La "*Lliga de Catalunya*," prepara per lo dia 31 pròxim una solemne vetllada acrològica dedicada á honrar la memoria del malhaguanyat company de causa, poeta y folklorista, en Pau Bertran y Bros.

Ha mort en Berga lo brigadier don Felix Camprubí, subinspector dels Somatents de Catalunya.

Durant lo temps que desempenyá aquest càrrech no pará un moment pera donar sòlida organisació á una forsa de la que 's prometen molt los alts interessos socials. Lo senyor Camprubí lográ las mes altas simpatías dels cabos é individus de Somatent de Catalunya.

Abiat comensarán en tots los pobles los treballs d' agremiació industrial. Tots los contribuyents que figuran en las matriculas y 'ls que 's donan d' alta fias l' d' Abril pròxim, constituhiarán los gremis segons sia 'l comerç, industria, art, professó ó ofici que exerceixin.

Los gremis, una vegada constituhits, escullirán los síndichs y classificadors, proposant triple númro d' industrials ó trayent á la sort los que deuen desempenyar lo càrrech en l' any económic vinent.

La administració no intervé en aqueixos nomenaments y sols un delegat de la autoritat económic presideix l' acte.

Durant los mesos d' Abril y Maig se reuneixen los gremis y reparteixen las quotas, sens que en cap cas puguin excedir del quadruple ni baixar de la quarta part.

ANUNCIS PARTICULARS

D. Joseph Manau

HA TRASLATAT SON DOMICILI y establiment de Sastreria del Carrer de S. Joan al Carrer Ample, núm. 63, ahont continuarà á las ordres de sos nombrosos parroquians.

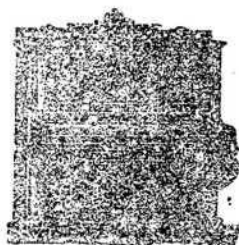
ARMONIUMS

GRAN DIPÓSIT DE PIANOS

DEL PAIS Y EXTRANJERS

SE VENEN NOUS Y SE 'N LLOGAN D' USATS

PIANOS

ARMONIUMS

PIANO sen ven un de usat per 70 DUROS
 CAMBIS, REPARACIONS, AFINACIONS

Ventas al Contat y á Plasos

Unich representant en Sabadell

JOAN COMAS FAURA

CARRER DE MADOZ, NÚMS. 31 y 35

ARMONIUMS